

ОТКРИЕНИ АМУЛЕТКИ СО

"Сакам да ја откријам Македонија во времето на праисториската култура и писменост", вели Алексовски.

"На една амулетка е претставена бремена жена - објаснува Алексовски - над која има неколку мали дупчиња со претстава на ѕвезди од кои едно дупче е во близина на нејзината глава со кратка вертикална линија. Тоа симболизира дека е запалена нова ѕвезда на небото која претскажува раѓање на нов живот на Земјата".

Пишува:
Милева ЛАЗОВА

Душко Алексовски, основач на Центарот за карпеста уметност, ја изненади светската наука во областа на палеолингвистиката. Тој се надевал на одредено откритие, но не очекувал тоа да биде вака спектакуларно. Новооткриените печати со едноставни и

сложени свастики и значајните амулетки, особено оние испишаните, ја ставаат Македонија на врвот на светската писмена култура.

Сите сознанија господинот Алексовски ги преточува во неговата докторска теза "Потеклото и развојот на писмото во Македонија од праисторијата до денес", чиј ментор ќе биде еден од најголемите експерти на ова поле, Германецот, акад. проф. д-р Харалд Хаарман, директор на Институтот за археомитологија од Калифорнија, САД.

ЗНАЦИ

Според господинот Алексовски, симболите од амулетките се многу битни за историјата на писмената култура на територијата на Република Македонија. Врз амулетките се изгравирани следните симболи $\Psi, \#, \Psi, \Psi$. Истите знаци се среќаваат подоцна, во многу стари писмени системи, врз керамиката од Винча културата од пред повеќе од 6.000 години, ги има врз карпите и камењата од времето на неолитот, па сè до новото време.

"Особено е значаен знакот Ψ - вели Алексовски - кој подоцна се среќава во бронзеното и во железното време, а во Крушево фотографирав и една монета од античкиот период, која го содржи овој писмен знак. Знаците $\Psi, \#$, имаат долга писмена традиција и тие се среќаваат меѓу Винчанскиот писмен знаков систем. Во селото Шопско Рударе - Кратовско, знакот $\#$ се среќава како карпест гравир и како сликан

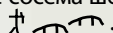
карпест знак од бронзеното време. Знакот Ψ е многу битен за проучувањето на македонската писмена историја, тој се среќава од неолитот до новото време, односно

СИМБОЛИЧНО ЗНАЧЕЊЕ

присутен е во старомакедонскиот средновековен писмен систем. Од една од амулетките се потврдува фактот дека старомакедонското писмо од среден век има своја традиција во неолитскиот писмен систем создаван на наше тло. Тоа е основниот белег на глас, од овој глас се создале и некои други вокали. Од денешен аспект забележуваме колку било непотребно исфрлањето на оваа буква при создавањето на нашата азбука по Втората светска војна".

Причините зошто луѓето ги зачувале овие глинени плочки се поради мислењето дека кога Турците си заминувале тие го криеле златото и на вакви плочки запишувале каде го ставиле. Некои од нив се обрatile и до господинот Алексовски, но се разочарале кога им објаснил дека плочките потекнуваат од времето кога светот не знаел за златото. Луѓето ги зачувале само плочките кои биле целосни, додека голем број фрагменти со испишани знаци биле оставени на местото каде што биле пронајдени. Од овие плочки може

многу да се прочита, а се читаат само пиктографските писма. На една од нив е запишано дека богот на рибарството треба да се дарува наутро пред изгрејсонце. Од друга, пак, се чита дека вечерно време овците треба да се враќаат во трлото, кога созвездието Власци (вечерта) или Сонцето (преку денот) ќе бидат на неколку остени височина (остен, стара мерка за височина на ѕвездите, Месечината и Сонцето над источниот хоризонт). Овчарот и стадото се сосема шематски прикажани

"На една амулетка е претставена бремена жена - објаснува Алексовски - над која има неколку мали дупчиња со претстава на ѕвезди, од кои едно дупче е во близина на нејзината глава со кратка вертикална линија. Тоа симболизира дека е запалена нова ѕвезда на небото, која претскажува раѓање на нов живот на земјата".

ПОВРЗАНОСТ

Индикациите дека токму во Македонија ќе се откријат артефакти од овој вид првенствено тргнаа со откривањето фрагменти на божици, а подоцна и на сосема зачувани божици. Најимпресивни примероци од теракотни божици со врежувања се чуваат во Прилепскиот музеј. Фрагменти од божици биле откриени во злетовскиот крај и тие им биле предадени на стручни лица од Републичкиот завод за заштита на спомениците на културата.

"Во селото Топаловик - Кратовско, при една обиколка на теренот - додава Алексовски - како случаен наод беше откриена теракотна фрагментарна Геа Матер, која му беше предадена на Музејот на град Кратово. Божицата беше откриена сосема случајно, кога со гости од Ка-

нада минувавме низ месноста Стари Згради".

Порано господинот Алексовски го обвинуваа дека со сила сака во Македонија да открие Ашур и Нинава.

"На тие обвинувања одговорив дека не сакам да откринам Ашури и Нинави во Македонија, бидејќи тие никогаш и не биле во Македонија. Сакам да ја откријам Македонија во времето на праисториската култура и писменост. Токму тоа и го сторив. Сметам дека Ашур и Нинава се далеку од тоа што на полето на писменоста претставува една Велушина од Македонија, со повеќе од 800 добро зачувани натписи од времето на бронзениот период, како и просторот во селата Коњух, Шопско Рударе итн.", вели Алексовски.

Во однос на тоа што конкретно претставуваат глинени плочки и какво е нивното значење за македонската палеолингвистичка наука, господинот Алексовски вели дека, за жал, во Македонија палеолингвистичка наука не постои. Македонската академија на науките и уметностите ниту се интересира ниту, пак, пројави желба да помогне да почне постапка за воведување на овој вид наука во Македонија, толку позната во светот.

"Замислете, тие имаат проект 'Културата и писмото во Македонија'. Каков би бил тој проект без консултирање на архивите на Центарот за карпеста уметност на Македонија, каде се наоѓа севкупниот материјал за културата и писмото во Македонија, со повеќе од еден милион архивски единици. Факт е дека во светски рамки Македонија е најбогата со документи од областа на палеолингвистиката, за која се интересира светската наука, додека МАНУ нема никаков интерес. Замислете, во Белград, Српската академија имаше Конгрес

за неолитското писмо на Винча, старо повеќе од 6.000 години, а МАНУ немаше свој претставник", додава Алексовски.

Господинот Алексовски често пати го употребуваше терминот старомакедонско писмо наместо вообичаениот термин старословенско. За ова тој вели:

"Конечно сфатив дека сè што е создадено во Македонија е поврзано со Македонија, без разлика на мешањето на културите и народите на овие простори. Дали и ова писмо, старо околу 6.000

години, некој го донел од заткарпатите? Дали тоа писмо не настанало на македонско тло под влијание на старата писмена култура, толку присутна во Македонија? Со еден збор треба да ја откриеме и да ја негуваме нашата лингвистичка традиција, која е сведок на нашиот македонски идентитет на овие простори. Еднаш засекогаш треба јасно да се диференцираме и пред светот да се претставиме како Македонци".